

вартості послуг страхування матеріальних активів промислових підприємств, що значно скоротить втрату часу страхувальників і допоможе визначити кращі умови страхування.

Отже, у сучасних умовах Інтернет-страхування в Україні, здебільшого, виступає як складова частина іміджевої реклами, аніж канал дистанційного продажу послуг страхування матеріальних активів промислових підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Страхові послуги: підручник / [С. С. Осадець, Т. М. Артюх, О. О. Гаманкова та ін.]; кер. авт. кол. і наук. ред. проф. С. С. Осадець і доц. Т. М. Артюх. – К.: КНЕУ, 2007. – 464 с.

2. Саусь А. Роль страхового брокера и украинские реалии / А. Саусь // [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://brit-mark.com/ru/press-centre/brit-mark-media/2013/rol-strahovogo-brokera-i-ukrainskie-realii>.

3. Тлуста Г. Зарубіжний досвід функціонування та розвитку інтернет-страхування / Г. Тлуста, В. Ерастов // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2015. – Вип. 3(168). – С. 55-62.

УДК 368.025.4:368.11-052

Кривошлик Тетяна Дмитрівна

к.е.н., доцент кафедри страхування,

Державний вищий навчальний заклад

«Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,

м. Київ, Україна

СТРАХОВА ОЦІНКА У СТРАХУВАННІ МАЙНА ЮРИДИЧНИХ І ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Розмір відповідальності страховика перед страхувальником відображається у страховій сумі. Відповідно до Закону України «Про страхування» у страхуванні майна «страхова сума встановлюється в межах вартості майна за цінами і тарифами, що діють на момент укладання договору, якщо інше не передбачено договором страхування» [1]. Отже, при укладенні договору страхування майна важливо визначити його вартість – еквівалент цінності майна, виражений у ймовірній сумі грошей.

У практиці страхування майна страхова сума визначається в межах страхової оцінки (міжнародний термін – страхова вартість), під якою розуміють вартість майна для цілей страхування. В основу страхової оцінки, покладено дійсну вартість майна, в обсязі якої страхувальнику може бути заподіяно збиток. Зокрема, частиною 19 статті 9 Закону України «Про страхування» визначено, «якщо майно застраховане у кількох страховиків і загальна страхова сума перевищує дійсну вартість майна, то страхове відшкодування, що виплачується усіма страховиками, не може перевищувати дійсної вартості

майна» [1]. Разом з тим зауважимо, що підходи до визначення дійсної вартості майна Законом України «Про страхування» не обумовлюються. Крім того, у страховому законодавстві відсутнє визначення змісту поняття «страхова оцінка».

Відповідно до статті 3 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту № 1 "Загальні засади оцінки майна і майнових прав» від 10.09.2003 р. № 1440 дійсна вартість майна для цілей страхування «це вартість відтворення (вартість заміщення) або ринкова вартість майна, визначені відповідно до умов договору страхування [2]. При цьому випадки застосування певної бази оцінки при визначенні дійсної вартості майна для цілей страхування цим стандартом не уточнюються.

У правилах страхування майна окремі страхові компанії визначають дійсну вартість майна як «поточну вартість (відтворення або заміщення), яка розраховується як вартість придбання (створення) майна за вирахуванням зносу (амортизації)». Проте, відповідно до Національного стандарту № 1 "Загальні засади оцінки майна і майнових прав» вартість заміщення і вартість відтворення не передбачає врахування амортизації (технічного стану майна на дату страхування), що суперечить одному із принципів страхування, який передбачає страхову виплату лише у межах реально заподіяних втрат.

Отже, мають місце розбіжності у визначенні розміру дійсної вартості майна, яке приймається на страхування.

На страхування можуть прийматися різні види майна, наприклад, основні засоби, товарно-матеріальні цінності, продукція виробництва, що належать юридичним особам; будівлі, споруди, домашнє майно, що належать фізичним особам. Вважаємо, що види майна фізичних і юридичних осіб не можуть оцінюватися однаково - за дійсною вартістю «відтворення (вартістю заміщення) або ринковою вартістю». Це суперечить, наприклад, нормам Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" [3], які передбачають, що оцінювання основних засобів, які належать підприємствам, організаціям, установам здійснюється за первісною, залишковою, справедливою або ліквідаційною вартістю залежно від характеру, стану та часу їх оцінки (табл.1).

Таким чином, нормативна неврегульованість та неоднозначність цього питання породжує ряд проблем при визначенні вартості майна юридичних і фізичних осіб, яке приймається на страхування і створює підґрунтя для конфлікту інтересів страхувальників та страховиків. Зокрема, протиріччя, викликані невідповідністю страхової суми і страхової оцінки можуть призвести до недострахування і як наслідок до часткової компенсації збитку страхувальнику або до перевищення страхової суми над страховою оцінкою - тоді страхування вважається недійсним у частині такого перевищення. У кожному із цих випадків страхувальник втрачає частину коштів (у вигляді неповного відшкодування збитків або переплати розміру страхової премії), а страхова компанія, у свою чергу, або обмежує себе у страховій виплаті або отримує більший обсяг страхових премій.

**Вартості майна відповідно до
Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»
та Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і
майнових прав»**

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»	Національний стандарт № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав»
<i>Первісна вартість</i> - історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.	<i>Вартість заміщення</i> - визначена на дату оцінки поточна вартість витрат на створення (придбання) нового об'єкта, подібного до об'єкта оцінки, який може бути йому рівноцінною заміною.
<i>Залишкова вартість</i> - різниця між первісною (переоціненою) вартістю необоротного активу і сумою його накопиченої амортизації (зносу).	<i>Вартість відтворення</i> - визначена на дату оцінки поточна вартість витрат на створення (придбання) в сучасних умовах нового об'єкта, який є ідентичним об'єкту оцінки.
<i>Ліквідаційна вартість</i> - сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство, установа очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).	<i>Ринкова вартість</i> - вартість, за яку можливе відчуження об'єкта оцінки на ринку подібного майна на дату оцінки за угодою, укладеною між покупцем та продавцем, після проведення відповідного маркетингу за умови, що кожна із сторін діяла із знанням справи, розсудливо і без примусу.
<i>Справедлива вартість</i> - сума, за якою можна продати актив або оплатити зобов'язання за звичайних умов на певну дату.	

Джерело: складено автором за: [2,3].

Визначення вартості майна, яке приймається на страхування, є доволі складним завданням страхової оцінки. Ця пов'язано, по-перше, з певними труднощами при визначенні вартості майна з великим строком експлуатації; по-друге, з існуванням на більшість предметів майна вільних цін, які формуються на товарному ринку під впливом попиту й пропозиції та різняться за регіонами України; по-третє, з необхідністю володіння специфічними знаннями, інформаційним та інструментальним забезпеченням для визначення вартості майна.

На наш погляд, підходи до визначення страхової оцінки майна юридичних і фізичних осіб мають бути розмежовані. Страхову оцінку доцільно визначати по-різному, в залежності від того хто є страхувальником – юридична чи фізична особа і які види майна приймаються на страхування.

Так, з метою визначення страхової вартості майна юридичних осіб доцільно зважати на норми Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" [3] та норми Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [4]. Зокрема, в основу страхової оцінки майна юридичних осіб, на наш погляд, можуть бути покладені такі вартості:

- для нових (придбаних, створених або введенних в експлуатацію) основних засобів - первісна вартість (це історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедлива вартість - сума,

за якою можна продати актив або оплатити зобов'язання за звичайних умов на певну дату);

- для основних засобів, які перебувають в експлуатації – залишкова вартість (це різниця між первісною вартістю необоротного активу і сумою його накопиченої амортизації (зносу);

- для придбаних, отриманих або вироблених сировини, основних й допоміжних матеріалів, комплектуючих виробів, незавершеного виробництва; готової продукції, товарів та інших матеріальних цінностей – виробнича собівартість (це фактичні витрати на виробництво (доставку) товарів).

В онову визначення страхової вартості майна фізичних осіб, на наш погляд, доцільно покласти такі вартості:

- нерухоме майно – вартість будівництва за цінами і тарифами, що діють на момент оцінки з урахуванням зносу;

- рухоме майно (електротехніка, предмети інтер'єра, меблі та інше домашнє майно) – вартість придбання, за цінами, що діють на момент оцінки з урахуванням зносу;

- елементи внутрішнього оздоблення будівель та приміщень - фактично здійснені матеріальні і трудові витрати на момент оцінки, виходячи із затверджених цін, норм і розцінок для даного виду робіт і витрачених матеріалів, за вирахуванням зносу та урахуванням експлуатаційно-технічного стану.

В окремих випадках страхову оцінку майна юридичних та фізичних осіб варто визначати за справедливою або ринковою вартістю.

Отже, кожен із вищезазначених видів вартості майна має певну сферу застосування та обмеження. Вибір тієї чи іншої модифікації вартості майна має залежати від статусу страхувальника, особливостей предмета (об'єкта) страхування, поставленої мети та порядку оцінки. Проблеми, виявлені у визначенні вартості майна потребують вирішення шляхом удосконалення нормативно-правових актів, які регулюють питання оцінки вартості майна та страхової діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про страхування: Закон України від 07 березня 1996 № 85/96-ВР. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/>

2. Про затвердження Національного стандарту № 1 "Загальні засади оцінки майна і майнових прав. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 № 1440. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003>

3. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби". Наказ Міністерства фінансів України від від 27.04.2000 № 92. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>

4. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку

9. "Запаси". Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>

5. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 № 2658-III. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

УДК 338.4: 339.2

Кульбач Юлія Олександрівна
аспірант кафедри фінансів,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України,
м. Київ, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ

У сучасних умовах ринкових трансформацій зростає інтерес до нових, сучасних управлінських концепцій, які забезпечать функціонування та сталий розвиток суб'єктів господарювання. До таких концепцій належить теорія менеджменту за вартістю (VBM – value-based management), яка принципово відрізняється від раніше прийнятих критеріїв управління. Пояснити це можна тим, що в основі VBM лежить управління інтегрованим фінансовим показником - вартістю компанії, який передбачає орієнтацію не лише на окремі компоненти фінансового менеджменту - управління ліквідністю, ризиками та прибутковістю, а й на їх одночасне збалансоване поєднання, що виявляється в кінцевому підсумку у доданій вартості компанії.

Порівняльну характеристику вартісно-орієнтованого та традиційного підходу до управління підприємствами представлено в табл. 1 [1]

Таблиця 1

Порівняльна характеристика традиційного та вартісно-орієнтованого підходів до управління підприємствами

Порівняльні ознаки	Система управління	
	традиційна	вартісно-орієнтована
1. Мета діяльності	Максимізація прибутку підприємства	Максимізація акціонерної вартості компанії
2. Горизонт планування	Орієнтація на ефективність у короткостроковій перспективі	Орієнтація на ефективність у довгостроковій перспективі
3. Особливості методичного підходу планування діяльності	Базується на фактичних даних минулих періодів	Орієнтується на бажаний рівень інвестиційної вартості та її майбутнє зростання
4. Основні результативні показники діяльності	Бухгалтерський прибуток та прибутковість	Економічний прибуток, потік вільних грошових коштів

Проблема управління вартістю підприємства є малодослідженою в сучасній українській науці. Специфіка української практики полягає в тому, що основною ціллю українського топменеджменту є питання виробництва і раціонального спрямування грошових коштів, а не ринкова вартість очолюваних ними підприємств. Як наслідок, в Україні низька капіталізація економіки і низька інвестиційна привабливість українських підприємств. Адже від адекватної оцінки капіталізації прямо залежить інвестиційна привабливість